

koker van Diederik Samsom en Ger Koopmans, blijkt voor de rechter geen stand te houden. Zoals voorspeld door de PvdD is de papieren werkelijkheid inmiddels ingehaald door de echte werkelijkheid. Nu is er paniek in de tent. Een stal uitbreiden, een weg aanleggen, een woonwijk bouwen in de buurt van een Natura 2000-gebied; het is niet meer mogelijk. De stikstofregels zijn jarenlang genegeerd en nu zitten we in de problemen. De reconstructie in de Volkskrant van gisteren spreekt daarover boekdelen, evenals de analyse van Yvonne Hofs op 19 oktober, waarin de stikstofcrisis omschreven wordt als één groot déjà vu: een overzicht van 50 jaar procrastinatie.

Het heeft geen zin om te twijfelen aan de metingen van het RIVM. Nederland is de stikstofkampioen van Europa. Feit is dat 45% van die stikstof afkomstig is uit de landbouw. Op de Veluwe breken mezenkuikens in het nest al hun pootjes. De Nederlandse heide vergrast en verdwijnt.

Voorzitter. Het kabinet deed wat het altijd doet in crisissituaties: een commissie instellen die er maar eens goed naar moest kijken. Geen taboes: alles was bespreekbaar, zelfs de krimp van de veestapel. Nou ja, alles behalve Schiphol en Lelystad dan. Daar moeten we een list voor verzinnen. De verkeerstorens staan al klaar op Lelystad Airport. De eerste verkeersleiders worden al opgeleid. De formule 1 in Zandvoort blijkt onaantastbaar, want er is toch niks mooiers dan "vroem" te horen op 3 mei, vindt minister Bruins.

Ondanks het feit dat Nederland op slot zit, zijn de adviezen van de commissie-Remkes erg voorzichtig. Te voorzichtig. Remkes stelt voor om de meest vervuilende bedrijven bij kwetsbare natuurgebieden uit te kopen. Dat is een goed begin, maar biedt niet de garantie dat alle vervuilende megastallen dan worden aangepakt. De Partij voor de Dieren is het ook niet eens met het advies om verder te investeren in luchtwassers in stallen, aangezien potdichte stallen brandgevoelig en onethisch zijn. De tijd is rijp voor minder megastallen en niet méér. Is het kabinet bereid een drastische inkrimping van de veestapel als beleidsinstrument op te nemen, zeker nu een van de coalitiepartijen halvering van de veestapel noemt als een redelijk uitgangspunt om de genoemde problemen op te lossen? Graag een reactie. Ik overweeg een motie op dit punt.

Voorzitter. De landbouw wacht al twintig jaar op een minister die geen pleisters plakt of goochelt met cijfers, maar die knopen durft door te hakken; een bewindspersoon die luistert naar de adviesorganen die er al jaren op wijzen dat de klimaat- en natuurdoelen van de regering nooit gehaald kunnen worden als Nederland 650 miljoen dieren per jaar blijft fokken en doden. Dit kabinet kan de pleister er in één keer aftrekken door te kiezen voor een forse krimp van de veestapel. Dat betekent niet dat we onze dieren massaal naar de slachtbank zouden moeten brengen. De omloopsnelheid van onze veehouderij is zo hoog dat je door een fokverbod na een paar maanden al bent waar je zou moeten zijn. Waarom gebruiken we het begrotingsoverschot niet voor een warme sanering van de veehouderij? Met een bedrag van rond de 6 miljard euro kunnen we zorgen voor een halvering van het aantal kippen en varkens in Nederland. De CO₂-doelstelling en de noodzakelijke stikstofreductie komen zo in zicht. Graag een reactie van de minister-president op de mogelijkheden van een onvrijwillige krimp van de veestapel.

Voorzitter. Door alle aandacht voor boze boeren zouden we bijna vergeten dat er ook boeren zijn die al lang werken aan een omschakeling naar een diervriendelijke, duurzame en plantaardige landbouw. Is het kabinet bereid dit soort initiatieven actief te stimuleren?

VVD en CDA brengen boeren in grote problemen door in te stemmen met vrijhandelsverdragen als Mercosur en CETA. Mijn partij strijdt keihard tegen de Mercosur-deal met Brazilië, om te voorkomen dat het Amazonewoud verder wordt gekapt en goedkope biefstuk en pluimvee de Nederlandse markt zullen overspoelen ten koste van Nederlandse ondernemers en boeren, precies zoals we eerder zagen met Oekraïense plofkoppen. Mercosur is olie op het vuur.

Voorzitter. Terug naar de Miljoenennota. Nederland is meer dan koopkrachtplaatjes en bruto nationaal product. Het is tijd voor een andere kijk op de wereld, waarin niet economische groei het belangrijkste doel is, maar meer natuur, schone lucht, stilte, vrije tijd en een goede gezondheid. Dat zijn waarden die niet in geld zijn uit te drukken, maar die je pas mist als je ze niet meer hebt. Bij alle besluiten die we als parlement nemen, moeten we rekening houden met wat we ons kunnen veroorloven. Dat geldt niet alleen in financiële zin, maar zeker ook als we kijken naar de gevolgen voor welzijn van mens, dier, natuur en milieu. Is de premier bereid met die blik te kijken naar het op te richten investeringsfonds Invest-NL om uit te sluiten dat dit fonds zal investeren in projecten die een negatieve sociale of ecologische impact hebben? Graag een reactie.

Voorzitter. Tot slot een korte vraag over SyRI, het Systeem Risico Indicatie. Deelt het kabinet de mening dat termen als "achterstandswijken", "lage inkomens" en "probleemwijken" als tools in de algoritmen van SyRI gebaseerd zijn op een niet-waardevrij systeem, en dat het tijd is voor een evaluatie en heroverweging op dat punt? Graag een reactie. Ik overweeg een motie op dat punt.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Koffeman. Dan geef ik nu het woord aan de heer Otten voor zijn maidenspeech.

□

De heer Otten (Fractie-Otten):

Voorzitter. Het moment dat ik besloot politiek actief te worden, weet ik nog goed. Dat was in 2014, toen de desastreuze en volstrekt voorspelbare effecten van het Kunduz-akkoord, in combinatie met een door een kwartetspel onder leiding van informateur Wouter Bos tot stand gekomen regeerakkoord van het kabinet-Rutte/Asscher, voelbaar begonnen te worden in de samenleving. Hoe is het toch mogelijk, vroeg ik me af, dat de politiek op precies het verkeerde moment in de grootste financiële crisis sinds de Tweede Wereldoorlog precies de verkeerde keuzes maakt? De crisis was nog amper uitgeraasd, maar de politiek besloot de lasten voor de middenklasse te verhogen en de besteedbare inkomens af te knippen, om als een bezetene het begrotingstekort terug te gaan dringen. "Whatever it takes", leek in die dagen wel het motto van minister-president Rutte en eurogroepvoorzitter Dijsselbloem. Dat dit beleid enorme gevolgen had voor het dagelijks leven van

miljoenen Nederlanders, nam men op de koop toe. Alles om een wit voetje te halen in Brussel.

Hoe is het mogelijk, dacht ik, dat onze volksvertegenwoordigers in Den Haag niet zien wat zij aanrichten in de samenleving. De economie viel, mede door de voorspelbare psychologische effecten van deze ondoordachte maatregelen, een aantal jaren bijna compleet stil en een tweede dip was een feit, als gevolg van dit collectieve politieke mismanagement. Dit kan zo niet langer, hier moet iets aan gedaan worden, dacht ik toen, wij hebben dringend nieuwe mensen nodig in Den Haag, met gezond verstand, realisme en daadkracht. En zoals wij hebben gezien, bleken veel kiezers er net zo over te denken.

Inmiddels krijg ik een déjà vu. Sterker nog, het kabinet-Rutte laat op dit moment zien dat het eigenhandig wederom grote problemen creëert voor onze economie, onze boeren, onze bouwers en onze mensen in het onderwijs, kortom, voor bijna iedereen. Ik doel daarbij natuurlijk ook op de problemen met de stikstof en de pfas. De Nederlandse politiek heeft 167 Natura 2000-gebieden aangewezen. Naast een aantal grotere, robuuste gebieden, zijn dat vooral veel postzegelgebiedjes, verspreid over heel Nederland, waar soms landschappen worden gecreëerd die wij van nature in Nederland niet hebben. En nu zitten we met de gebakken peren. Een volstrekt onrealistisch en irrationeel beleid, dat niet te combineren is met de activiteiten van ruim 17 miljoen inwoners van Nederland. En dit aantal groeit nog steeds sneller, doordat het immigratiebeleid niet daadkrachtig wordt aangepakt. De gevolgen van dit beleid zijn, net als bij de aanpak van Rutte II destijds, desastreus. Mensen raken volstrekt onnodig hun baan kwijt, boeren komen nodeloos in de knel en hun wordt het werken onmogelijk gemaakt. Bedrijven gaan volstrekt onnodig failliet als wij nu niet snel ingrijpen.

Uit de rituele paringsdans die de heren Rosemüller en Rutte vanochtend opvoerden, kunnen wij concluderen dat GroenLinks en de VVD elkaar nu definitief in de armen zijn gevallen. Eerder dit jaar, in de verkiezingscampagne, zei ik dat een stem op de VVD een stem op GroenLinks is. Alleen kon ik toen nog niet bevroeden hoe profetisch deze woorden zouden zijn. In zeven provincies regeert inmiddels de VVD tezamen met GroenLinks en vormen zij daar de klimaatcoalities.

Gisteren las ik in de Volkskrant een goede reconstructie van de PAS-problematiek, getiteld: "De tijdbom onder het stikstofdossier tikte al twee jaar, maar het ministerie wilde het niet horen". Ik citeer uit de Volkskrant:

"Een probleem was dat niemand echt de baas was over de PAS. Het ministerie van Landbouw was formeel 'systeemverantwoordelijk', maar de veertien andere opdrachtgevers hadden hun eigen bevoegdheden. De provincies moesten het natuurherstel vormgeven, hoewel niemand kon controleren of ze dat ook deden. (...) 'Het was een bestuurlijk gedrocht', zegt een betrokkene."

Geen wonder dat het Malieveld tegenwoordig wekelijks vol staat met boze Nederlanders. Het Malieveld als de nieuwe polder. Mijn vraag aan de minister-president en de minister van Landbouw is dan ook: welke concrete maatregelen gaan zij nemen om dit bestuurlijke gedrocht snel en daadkrachtig aan te pakken en op te lossen?

Het proces van interne verzwakking dat wij nu meemaken, moet stoppen. Het wordt hoog tijd om nu de regie te nemen en het probleem bij de bron aan te pakken. Terug dus naar de tekentafel om het aantal Natura 2000-gebieden fors te rationaliseren en terug te brengen naar enkele tientallen robuuste gebieden, zodat de boeren en de bouw weer lucht krijgen. Als daar de medewerking van de EU voor nodig is, dan moet de minister-president dat maar snel gaan regelen in Brussel. Nederland betaalt jaarlijks miljarden aan de EU en de Nederlandse bijdrage gaat alleen maar verder omhoog — met meer dan 60%, volgens de berichten. En Nederland betaalt nu al het meeste per hoofd van de bevolking aan de EU. Dus wij moeten daar nu ook een keer iets voor terug krijgen. Tot zover de PAS-problematiek. Er zijn echter nog veel meer zaken die snel en daadkrachtig moeten worden aangepakt.

Wat moet er nog meer gebeuren? En vooral: hoe dan? Het is nu tijd voor budgettair beleid, nu het monetaire beleid is uitgewerkt door de lagerentepolitiek van de ECB. Ook DNB-president Knot gaf onlangs in de Tweede Kamer duidelijk aan dat er nu ruimte is voor lastenverlichting en dat de staatsschuld op dit moment bijna te laag driegt te worden, omdat die autonoom al heel ver naar beneden gebracht is. Hij is dus bijna bezorgd dat de staatsschuld op een te laag niveau terecht komt. Wij moeten nu dus het budgettair beleid verruimen, zodat de lastenverlichting kan plaatsvinden voor de burgers en de bedrijven in Nederland, in het bijzonder het mkb. Dit financieren we door ter overbrugging hiervan langdurig te lenen op de kapitaalmarkt, nu de rentes nul tot negatief zijn. Door het ECB-beleid krijgt Nederland momenteel bijna zelfs geld toe, door de negatieve rentes.

Wat gaan wij dan doen? Allereerst moeten de besteedbare inkomens van de werkende en gepensioneerde Nederlanders snel en drastisch omhoog. Deze groepen kregen van het kabinet-Rutte de rekening van de crisis gepresenteerd. Terwijl de belastingdruk voor de grote bedrijven onder het kabinet-Rutte daalde van 23% naar 17%, steeg de collectievelastendruk van bijna 35% naar bijna 40%. Die stijging van de lastendruk is ook nog eens heel asymmetrisch terechtgekomen bij de werkenden en de gepensioneerden. Dat dient nu snel en effectief te worden gerepareerd.

Ten tweede willen wij lastenverlichting voor het mkb en de zzp'ers — er zijn bijna een miljoen zzp'ers in Nederland. Dat willen wij doen door de zelfstandigenaftrek, die nu wordt afgebouwd door het kabinet-Rutte, te handhaven. Dat kost ongeveer 2,5 miljard. Wij willen dat financieren door de plannen van het voorgenomen investeringsfonds Invest-NL van Wouter Bos, die met belastinggeld wil investeren in de beha's van Marlies Dekkers et cetera, te schrappen.

Wat willen wij nog meer? Wij willen minder regelgeving en minder bureaucratie, om te beginnen via het aanpassen van de Wet verlenging loondoorbetalingsverplichting bij ziekte, waardoor het mkb, zeker de kleinere mkb-bedrijven, momenteel helemaal geen personeel meer durven aan te nemen, en het aanpakken van de bureaucratische rompslomp van de Wet verbetering poortwachter, die in de praktijk vooral een bureaucratische verslechtering blijkt te zijn. Wederom een voorbeeld van studeerkameroplossingen die in de praktijk volstrekt rampzalig uitpakken.

Wij willen ook een goed functionerend innovatieklimaat voor onze samenleving en economie. Kijk bijvoorbeeld naar de agrarische sector. De Nederlandse agrarische sector

beschikt over een goed functionerend innovatiesysteem en blijft daardoor innoveren en zich verbeteren, met als resultaat dat de Nederlandse boer tot de productiefste ter wereld behoort, met relatief de geringste milieu-impact ter wereld, zoals onlangs werd vastgesteld in een studie van ABN AMRO.

Wij zullen als politiek leiders hier bij elkaar meer moeten gaan uitdragen dat onze democratie enkel vooruit kan als wij ons ook bewust zijn van economisch verantwoord beleid. Kortom, wij moeten niet blind achter ideologisch gedreven modellen en agenda's aanrennen, zoals nu gebeurt met de klimaatagenda. Daarvoor wordt een enorme sense of urgency gecreëerd. Stel je voor dat over een paar jaar zal blijken dat het allemaal wel meevalt met de klimaatveranderingen, dan kun je maar beter nu alles snel doorvoeren. Dat moet op een veel meer weloverwogen manier gaan gebeuren, waarbij ook de kosten en de baten enigszins met elkaar in balans zijn.

De Groep-Otten wil de middenklasse en het mkb, de motor van onze economie, meer ruimte geven en meer perspectief bieden, zonder dat ze daarbij continu last hebben van de overheid. Kortom, deze hardwerkende mensen moeten een huis kunnen kopen. Er moet dus weer gebouwd kunnen worden. De mensen moeten zich geen zorgen hoeven te maken over capaciteitsproblemen in het onderwijs, over goede zorg voor hun ouders of voor henzelf. Wij willen de samenwerking aangaan met alle partijen die nu realiteitszin laten prevaleren. Het proces van interne verzwakking moet plaatsmaken voor een innovatieve en daadkrachtige koers die alle Nederlandse inwoners ten goede komt. Het is tijd voor realisme, ratio en regie. Go for it, is mijn boodschap aan het kabinet.

Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Otten. Blijft u nog even staan, dan spreek ik u nog even toe, want dit was uw maidenspeech.

Mijn hartelijke gelukwensen met deze maidenspeech. Staat u mij toe om nog iets van uw achtergrond te schetsen. U studeerde economische wetenschappen en Nederlands recht aan de Rijksuniversiteit Groningen. Deze twee studies bracht u direct samen in uw professionele carrière. Na uw studies bent u namelijk als advocaat in het ondernemingsrecht gaan werken bij Loeff Claeys Verbeke. Vervolgens werkte u als bankier bij achtereenvolgens Rabobank en Lehman Brothers; bij de eerste in Hongkong en Amsterdam, bij de tweede in Londen, op het gebied van media en telecom.

Ruim voor de hele wereld Lehman Brothers leerde kennen, tijdens de financiële crisis van 2008, was u al voor uzelf begonnen. Sinds 2003 bent u directeur van Ms2 Capital BV; u adviseert bij fusies en overnames en geeft financieel advies aan met name start-ups, met als slogan "accelerate your start-up".

Forum voor Democratie zouden we uw eigen start-up kunnen noemen. Samen met Thierry Baudet richtte u in 2015 de denktank op en op 1 september 2016 de partij. Invulling gevend aan uw bedrijfsslogan maakte u samen een vliegende start. Bij de Tweede Kamerverkiezingen, een halfjaar na de oprichting van de partij: twee zetels. Bij Provinciale

Statieverkiezingen in maart van dit jaar eindigde Forum voor Democratie bij de grootste drie partijen in alle provincies. Die winst vertaalde zich naar twaalf zetels in deze Kamer.

Er ontstond in het voorjaar gedoe in de partij, om het maar eufemistisch te noemen, en deze zomer koos u er daarom voor om in de Eerste Kamer verder te gaan met uw eigen fractie, de fractie-Otten. Collega's Rookmaker — we hebben haar vandaag al gehoord — en De Vries hebben zich inmiddels bij u aangesloten. Opnieuw een start-up en, om in het jargon te blijven, afgelopen zaterdag volgde een scale-up. U maakte bekend dat de nieuwe partij Groep Otten, kort gezegd GO, is opgericht. Gefeliciteerd.

De heer Otten (Fractie-Otten):

Dank u wel.

De voorzitter:

Over uw manier van politiek bedrijven zei u in een interview, ik citeer: "op een constructieve manier, feitelijk en inhoudelijk; ik ben van de zakelijke lijn", einde citaat. Daarmee bent u vandaag, in deze plenaire zaal, ook officieel begonnen. Nogmaals, van harte welkom.

Voordat ik het woord geef aan de volgende spreker, heb ik een huishoudelijke mededeling. De commissievergaderingen die vanaf 16.30 uur zouden aanvangen, zullen drie kwartier later aanvangen, dus om 17.15 uur. De nieuwe vergadertijden kunt u over tien minuten vinden op de vergader-app. De voortzetting van de APB, met de beantwoording door de minister-president in eerste termijn, zal na de dinerpauze aanvangen om stipt 19.15 uur.

Dan geef ik nu graag het woord aan de heer Van Rooijen.

□

De heer Van Rooijen (50PLUS):

Voorzitter, ik begin met een persoonlijk woord. Volgende week maandag 4 november 2019 is het 75 jaar geleden dat drie Duitse soldaten besloten de molen in het Brabantse Drunen niet op te blazen. Alle mensen uit Drunen die in de molen schuilden, werden zo gered. De drie soldaten weigerden in de avond van 4 november het bevel tot opblazen van de molen op te volgen. In de veilig gedachte molen schuilden 93 burgers. Onder die 95 waren ook mijn grootouders, mijn vader en moeder, mijn jongere zusje Joan van 1 jaar en ik, 2 jaar en 3 maanden oud. Ik herinner mij het verblijf in de molen toch nog goed. Mijn jongere zusje Mega kijkt op de tribune vanmiddag mee.

Mevrouw Geke van de Merwe-Wouters heeft er in 2015 een boek over geschreven onder de titel Drunen ontsnapt aan massamoord. Dit is het boek wat mevrouw Geke van de Merwe heeft geschreven, vier jaar geleden, over de moord die in Drunen gelukkig niet heeft plaatsgevonden. Dit is de lijst van 93 personen die dat toen al hebben opgeschreven, mochten ze het overleven. Die zou in een kluis in de molen bewaard worden, en dat is later ook gebeurd. Hier zijn alle 95 namen, met de hand opgeschreven.

Ik maak er hier en nu gewag van omdat ik ook stil wil staan bij de stadhuismoord in Heusden. In de kelder van het